

Στις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές στη Βενεζουέλα, η κυβέρνηση Μαδούρο και γενικά το στρατόπεδο των Τσαβιστών, ηττήθηκε με μεγάλη διαφορά από την αστική, φιλοαμερικάνικη (και διαχρονικά πραξικοπηματική) αντιπολίτευση.

Η σημαντικότερη αυτή πολιτική αυτή μεταβολή, μαζί και η ήττα της κεντροαριστεράς στην Αργεντινή από το στρατόπεδο των νεοφιλελεύθερων, σηματοδοτεί την είσοδο σε μια νέα πολιτική περίοδο που ορίζεται από την κρίση των ποικίλων «εναλλακτικών δρόμων» και πειραματισμών σε σειρά χωρών της νότιας Αμερικής.

Οι εξελίξεις αυτές μας αφορούν και απαιτούν μελέτη, μακριά από λογικές που υποτιμούν τη σημασία τους ή διεκδικούν μετά θάνατο δικαιώσεις.

Μπολιβοριανή επανάσταση;

Όχι το εκλογικό αποτέλεσμα, αλλά η ακριβής πολιτική εξέταση του χαρακτήρα και της έκτασης των κοινωνικο-οικονομικών και πολιτικών θεσμικών μετασχηματισμών στη Βενεζουέλα, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αναφορές σε **“επανάσταση”** και πολύ περισσότερο για «σοσιαλιστική μετάβαση» στη χώρα, ήταν και είναι περισσότερο **εκδήλωση στόχευσης παρά πραγματικότητα**. Η βασική δομή της οικονομίας και της κρατικής διάρθρωσης, αντιστοιχεί σε αυτήν μιας καπιταλιστικής χώρας με εδραία την ατομική ιδιοκτησία και ειδικά την κυριαρχία των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Φυσικά με μεγάλες ιδιορρυθμίες. Η πραγματική εξουσία ήταν και είναι στα χέρια της αστικής τάξης και ειδικά εκείνων των δυναμικών τμημάτων της που είναι οργανικά διασυνδεδεμένες με τις ΗΠΑ και γενικά την «καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση».

Τούτο όμως δε σημαίνει ότι αυτή η κυριαρχία, δεν είχε δεχθεί **σοβαρά πλήγματα** (εθνικοποιήσεις επιχειρήσεων, μορφές εργατικού ελέγχου, αλλαγές στο Σύνταγμα) και κυρίως **σημαντική πολιτική απειλή**, μέσα από τις διαδικασίες που σηματοδότησε ο Τσαβισμός και ειδικότερα η αντιφατική αλλά αυξανόμενη πολιτική δράση των εργαζόμενων και λαϊκών στρωμάτων στη Βενεζουέλα.

Ας γίνουμε ακόμη πιο συγκεκριμένοι: Η Μπολιβοριανή διαδικασία και η δυναμική της ταξικής πάλης με εθνική και διεθνή διάσταση που ξεδιπλώθηκε, έφερε στο προσκήνιο το **ερώτημα** αλλά και τη **δυνατότητα** ενός πρωτότυπου δρόμου για την επανάσταση και το σοσιαλισμό. Η συνεισφορά της δεν κρίνεται μόνο από το αποτέλεσμα (που άλλωστε δεν είναι ακόμη αμετάκλητο αρνητικό).

Άλλη μια αποτυχία του κοινοβουλευτικού δρόμου;

Είναι αλήθεια πως το παράδειγμα της Βενεζουέλας από πολλά ρεύματα υμνήθηκε ως ένας ακόμη μαγικός εύκολος **κοινοβουλευτικός δρόμος** προς το σοσιαλισμό. Ασφαλώς εδώ υπήρχε και υπάρχει σαφής **πολιτική σκοπιμότητα** από αστικές και ρεφορμιστικές δυνάμεις που ήθελαν να δικαιολογήσουν τη δική τους συστημική πολιτική, αναζητώντας αναλογίες με το πείραμα του Τσάβες. Η περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ είναι χαρακτηριστική, αλλά όχι μοναδική. Συμμετρικό ανάλογο αυτής της λογικής είναι η υποτίμηση «από τα αριστερά» των δυναμικών και των δυνατοτήτων που αναδείχτηκαν στη χώρα αυτή.

Ωστόσο, απέχει μίλια από την πραγματικότητα η εικόνα μιας ανέφελης κοινοβουλευτικής πορείας. Από το 1999 που αναδύθηκε ο Τσάβες έως σήμερα, αναπτύχθηκε μια ταραχώδης κοινωνική και πολιτική

διαδικασία, οξύτατων ταξικών και πολιτικών αναμετρήσεων, που τα είχε όλα: Ένοπλο στρατιωτικό πραξικόπημα οργανωμένο από την ντόπια αστική ελίτ και τους Αμερικάνους, οικονομικό σαμποτάζ και εκτεταμένο λοκ αουτ σε επιχειρήσεις κλειδιά, ένοπλα σαμποτάζ και επιθέσεις από την αντιπολίτευση με **δεκάδες νεκρούς**, τεράστιες εργατικές και λαϊκές διαδηλώσεις, αλλά και συγκρότηση (όχι πετυχημένη τελικά) ακόμη και ένοπλων λαϊκών επιτροπών για την υπεράσπιση της κυβέρνησης και κυρίως των κατακτήσεων.

Αν κάτι έχει ιδιαίτερη σημασία στο πείραμά της Βενεζουέλας βρίσκεται ακριβώς στην **παρουσία** αλλά-δυστυχώς αυτό είναι το κύριο- και τα **όρια** των εξωκοινοβουλευτικών δράσεων και της οργάνωσης της εργατική τάξης, που μόνο αυτά μπορούσαν να χαράξουν βαθιά τη γραμμή αντιπαράθεσης και να κρίνουν την έκβαση της συνολικής μάχης αξιοποιώντας και την κυβέρνηση.

«Σοσιαλισμός» της αναδιανομής και της κατανάλωσης

Όπως πάντα, απαιτείται «συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης». Η Μπολιβοριανή διαδικασία αναπτύχθηκε ως απάντηση στην **φτωχοποίηση** που οδηγούσε ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός, η απέραντη χλιδή και διαφθορά της ντόπιας αστικής τάξης και των κομμάτων της και στην **ταπείνωση** του λαού από την δουλική γονυκλισία στις ΗΠΑ.

Σε γενικές γραμμές, η απάντηση του Τσαβισμού, ήταν η παρέμβαση στο **πεδίο της αναδιανομής** προς όφελος των λαϊκών στρωμάτων και ειδικότερα όσων ήταν πεταγμένοι έξω από την βασική οικονομική δομή της χώρας.

Την δυνατότητα αυτή την προσέφεραν τα **έσοδα από την άντληση και την πώληση του πετρελαίου**, τα οποία στη συνέχεια, μέσω της κυβερνητικής μηχανής, επιδοτούσαν **γενναία προγράμματα** ενάντια στη φτώχεια, τους τομείς της παιδείας, της υγείας και της διατροφής.

Η πολιτική αυτή οδήγησε σε **σημαντική βελτίωση** της θέσης των λαϊκών στρωμάτων. **Το βασικό πρόβλημα με αυτή τη βελτίωση δεν είναι η έκτασή της, αλλά το γεγονός ότι δεν έχει δομικά χαρακτηριστικά.**

Πραγματικά, την ίδια στιγμή, οι κύριοι τομείς της οικονομίας, είναι στον ιδιοκτησιακό, οικονομικό και πολιτικό έλεγχο της αστικής τάξης στη χώρα, με παράλληλη δυνατότητα υψηλού βαθμού ενσωμάτωσης της ενταγμένης στη βασική παραγωγική διαδικασία εργατικής τάξης, με τη βοήθεια βεβαίως και των υποταγμένων επίσημων συνδικάτων.

Αυτός ο **ιδιόμορφος δυϊσμός** στη διάταξη των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, αναπτύσσεται πάνω σε ένα έδαφος ναρκοθετημένο. Πολύ περισσότερο που αυτή η στρατηγική είναι **υποθηκευμένη** εντός του ευρύτερου πεδίου συνεχούς διακύμανσης και **ελέγχου της αγοράς πετρελαίου από τις ΗΠΑ** και τις δυνάμεις της παγκόσμιας καπιταλιστικής αγοράς. Με αυτή την έννοια, μεγαλύτερη σημασία από τη διαφορά ηγετικών προσόντων μεταξύ Τσάβες και Μαδούρο, έχει η υψηλή τιμή πετρελαίου παλιότερα και η καταβαράθρωσή της σήμερα που οδήγησε τη Βενεζουέλα σε μεγάλη **οικονομική κρίση**, με βαριές επιπτώσεις στα λαϊκά στρώματα. Είναι χαρακτηριστική η αναφορά στον «πόλεμο του πετρελαίου» στο [διάγγελμα](#) του ίδιου του Μαδούρο, μετά το αποτέλεσμα των εκλογών.

Να σημειώσουμε εδώ το νήμα που συνδέει τις οικονομικές με τις πολιτικές ριζοσπαιτικές αλλαγές (ή την απουσία τους): Χωρίς ένα ισχυρότατο κοινωνικοποιημένο τομέα της οικονομίας σε εθνική κλίμακα και ταυτόχρονα αποκεντρωμένο, που να αποτελεί τη βασική παραγωγική μηχανή στήριξης των λαϊκών στρωμάτων, στερείται ουσιώδους πεδίου και υλικότητας μια ουσιαστική λογική συμμετοχής, ελέγχου, αυτοοργάνωσης και τελικά επαναστατικής εξουσίας τους.

Το τοπίο του Μπολιβοριανού δρόμου και οι ιδιαιτερότητές του

Υπέρ της ρεαλιστικότητας του Μπολιβοριανού δρόμου, εκτός του **πετρελαίου**, συνηγόρησαν και άλλοι παράγοντες, αλληλένδετοι μεταξύ τους, εξίσου σημαντικοί.

Πριν από όλα, η **κοινωνική δομή της χώρας** που διαχρονικά άφηγε εκτός οποιουδήποτε «κοινωνικού συμβολαίου» εκατομμύρια ξυπόλητων και φτωχών. Ο κόσμος αυτός, περίπου 30% του πληθυσμού, ήταν σε όλες τις μάχες (και τις εκλογές) με το μπλοκ των Τσαβικών. Οι πολιτικές μετατοπίσεις ήταν από εκεί και πέρα.

Εκτός όμως από αυτά τα στρώματα, η γραμμή «εθνικής αντιϊμπεριαλιστικής άμυνας και αξιοπρέπειας» απέναντι στις ΗΠΑ, που εγκαινίασε και υλοποίησε με πλειάδα πρωτοβουλιών ο Τσάβες, εκτός από ρητορική που «μιλούσε» στις μάζες, πατούσε και στην φιλοδοξία μικροαστικών, μεσοαστικών ή/και αστικών στρωμάτων να επιζήσουν έναντι του αφανισμού τους από την αρπακτικότητα των πολυεθνικών και της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Το ίδιο αφορούσε και αφορά και σημαντικά τμήματα της κρατικής γραφειοκρατίας και του στρατού. Η ιδιαίτερα επισφαλής αυτή «συμμαχία» ή ανοχή, είναι η πρώτη που δοκιμάστηκε αρνητικά με την οικονομική κρίση και την αδυναμία της κυβέρνησης Μαδούρο να απαντήσει.

Το **αστικό πολιτικό σύστημα** στη Βενεζουέλα, πριν ακόμη και από την ανάδυση Τσάβες, πνιγμένο στη διαφθορά και την απέραντη ανυποληψία των αστικών κομμάτων, χαρακτηρίζεται από την **έλλειψη σημαντικής συνεκτικότητας** και ιδιαίτερα από την απουσία αποτελεσματικών μορφών πολιτικής ενσωμάτωσης και πειθούς. Η αλαζονεία ότι «καθαρίζουμε με τη στήριξη των ΗΠΑ, των παραστρατιωτικών και τον έλεγχο των τηλεοπτικών μέσων», άφησε περιθώρια για ρωγμές και τομές από μεριάς των λαϊκών πολιτικών δυνάμεων.

Ιδιομορφία όμως στη Βενεζουέλα (και αλλού στη Λατινική Αμερική), αποτελούσε πάντα και ο **στρατός** και η παράδοση παρουσίας και παρέμβασης κυρίως αντιιμπεριαλιστών πατριωτών αλλά και αριστερών κομμουνιστικών στοιχείων. Από εκεί βγήκε και ο Τσάβες. Χάρης και σε αυτές τις δυνάμεις, αποκρούστηκε το πραξικόπημα του 2002 εναντίον του.

Θα ήταν ωστόσο λάθος να μην προσθέταμε σε όλες αυτές τις ιδιαιτερότητες, αυτή που συνιστά η **παράδοση «θράσους» και η τόλμη πειραματισμών** που χαρακτηρίζει ποικίλα ρεύματα στη Λατινική Αμερική. Ας μη ξεχνάμε ότι και ο δρόμος του **Τσε** και του **Κάστρο**, ήταν έκφραση αυτών των πειραματισμών, παρά της «ορθοδοξίας». Με αυτή την έννοια οφείλουμε και μεγαλύτερο σεβασμό σε αυτές τις προσπάθειες στη Βενεζουέλα.

Τα όρια και οι προοπτικές

Στη σημερινή φάση, στη Βενεζουέλα καταγράφηκαν ακριβώς τα πολιτικά όρια και τελικά το ανέφικτο της κοινωνικής αλλαγής μέσω κυρίως του πεδίου της αναδιανομής και με βασικό εργαλείο την κυβερνητική εξουσία, χωρίς δομική μεταβολή στο πεδίο της ιδιοκτησίας και του κράτους. Αυτό είναι αναμφισβήτητο, παρά το γεγονός ότι στη χώρα αυτή δοκιμάζεται η πιο **ριζοσπαστική εκδοχή** αυτής της προσέγγισης.

Τηρουμένων των αναλογιών και με πολύ μεγάλες διαφορές, παρατηρείται μια ευρύτερη **πολιτική διαδικασία κόπωσης και τελικά ήττας** αντίστοιχων (πολύ πιο συντηρητικών) πολιτικών στρατηγικών σε Αργεντινή, Βραζιλία, Ελλάδα και αλλού.

Ανάμεσα όμως σε ένα «τελικό συμπέρασμα» και σε μια **διαδρομή τεράστιων κοινωνικών και πολιτικών μετατοπίσεων και εμπειριών**, υπάρχει ένα μεγάλο **πεδίο συζήτησης**. Διότι τελικά, δεν υπάρχει «θετική και αρνητική πείρα», παρά τις νίκες και ήττες. Όταν η διαδρομή του εργατικού και λαϊκού κινήματος συζητιέται ανοιχτά και προωθητικά, η εμπειρία είναι μόνο θετική. Ειδικά όταν η συζήτηση γίνεται μεταξύ μαχόμενων ανθρώπων, κινημάτων και ρευμάτων, που δίνουν πραγματικές

μάχες. Και στη Βενεζουέλα πρόκειται για αυτή την περίπτωση, η οποία, ας μη ξεχνιόμαστε, είναι ακόμη ανοιχτή, καθώς ακόμη και η πολιτική μεταβολή, λόγω του Προεδρικού (και όχι πρωθυπουργικού) συστήματος, δεν είναι εύκολο να μετασχηματιστεί σύμφωνα με τα σχέδια των νεοφιλελεύθερων.

ΥΓ: Το Τσαβικό στρατόπεδο έχει κερδίσει περί τις 15 εκλογικές αναμετρήσεις. Όλες χαρακτηρίστηκαν από τις ΗΠΑ, ως αποτέλεσμα νοθείας, βίας και χουντικής τρομοκρατίας. Τώρα, που έβγαλαν τους δικούς τους, εν χορώ όλοι μίλησαν για «άψογη» διαδικασία...

Π.Μ.